

VAIHTOEHTOHOIDOT JA PLASEBOVAIKUTUS

Pekka Louhiala
Lääketieteen filosofian ja etiikan professori
Lastentautien erikoislääkäri
TaY

SIDONNAISUUDET

- Professorin tehtävän rahoitus: Signe ja Ane Gyllenbergin säätiö
- Sivutoiminen yksityisvastaanotto Mehiläisessä (3-6 t/vko)

106 VUOTTA SITTEEN

Rokotuksen vastustajain pääjoukon muodostavat n. k. luonnonparannuksen harrastajat — kuhnelaiset, silmädiagnostikot, homeopaatit y. m. sellaiset koko koulume-disinan viholliset. Näihin on yhtynyt koko joukko tieteellisen sivistyksen saaneita lääkärejä, joiden tieteelli-syys kuitenkin enimmäkseen on aivan luonnonlääkäri-tasalla. Nykyaikainen lääketiede on kehittynyt suurelle yleisölle siksi vaikeatajuiseksi, terapian samalla jäädessä kehityksessä jonkun verran jälelle, että kaikenmoiset häm-mästyttävän järjettömät, mutta yksinkertaiset ja helposti tajuttavat luonnonlääkintösystemit helposti voittavat yleisössä suurta kannatusta — ja tuottavat niihin liitty-neille lääkäreille suuren populariteetin — ja vastaavat suuret tulot.

28 vuotta sitten

HS 30.1.92

Sokeritautia sairastaneen kuolema oikeudessa

Kuhnehoitaja kiistää aiheuttaneensa kuoleman

Rovaniemi
Helsingin Sanomat

Vihtiläinen kuhnehoitaja kiistää osallisuutensa sokeritautia sairastaneen ranualaislapsen kuolemaan. Nykyisin Hämeenlinnassa asuvaa naista syytetään Rovaniemen kihlakunnanoikeudessa kuolemantuottamuksesta, jonka nainen on syytteen mukaan aiheuttanut varomattomuudellaan antamalla lasta koskeneita hoito-ohjeita ja osallistumalla itse hoitoon.

Kuhnehoitaja myöntää antaneensa lapsen vanhemmille hoito-ohjeita. Hän myöntää myös sen, että hänen neuvostaan lapsen insuliinilääkitys keskeytettiin. Hoi-

tajan mukaan vanhemmat ovat kuitenkin päättäneet kaikesta vapaasti, omasta tahdostaan. Sen lisäksi he ovat syytetyin mukaan toimineet vastoin ohjeita antamalla lapselle "väärää höyrykylpyä", jotka eivät ole olleet tarpeeksi kuumia.

Vanhemmat puolestaan kertoivat luottaneensa päättävääseen kuhnehoitajaan, joka kerran toisensa jälkeen vakuutti tietävänsä, miten lasta pitää hoitaa ja miten tämä muutamassa viikossa toipuu ennalleen. Lapsen mummo kertoi hoitajan vielä lapsen kuolinpäivänä sanoneen tajuttoman lapsen vuoteen ääressä, että lapsi pelkästään nukkuu, vieläpä parantavaa unta.

Kuhnehoitajalle puoli vuotta ehdollista vankeutta

Rovaniemi
Helsingin Sanomat

Rovaniemen kihlakunnan-oikeus tuomitsi kuhnehoitajana tunnetun yksityisyrittäjä Ritva Rissasen kuudeksi kuukaudeksi vankeuteen kuolemantuottamuksesta. Tuomio on ehdollinen.

Oikeus pitää selvänä, että Rissanen oli osaltaan vastuussa viisivuotiaan ranualaispojan kuolemasta.

Rissasen antamalla hoito-ohjeilla ja hänen osallistumisellaan hoitoon oli oikeuden mielestä suuri vaikutus siihen, että lapselle ei annettu insuliinilääkitystä eikä häntä toimitettu ajoissa lääkärin hoitoon. Rissanen olisi voinut milloin hyvänsä katkaista tapahtumakulun, joka johti lapsen kuolemaan.

Kihlakunnanoikeus sanoo pitävänsä uskottavana Rissasen ilmoitusta siitä, että hän uskoo kuhnehoidon sairauksia parantavaan vaikutukseen.

Oikeuden mukaan seikka on saattanut heikentää Rissasen kykyä noudattaa lakia. Se ei oikeuden mielestä ole kuitenkaan asia, joka vaikuttaisi lieventävästi rangaistuksen mittaamiseen, kun otetaan huomioon Rissasen teon vahingollisuus ja vaarallisuus.

Kuhnehoitaja kiisti osallisuutensa lapsen kuolemaan. Hän kuitenkin myönsi, että hän antoi lapsen vanhemmille hoito-ohjeita ja että lapsen insuliinilääkitys keskeytettiin hänen neuvostaan. Hoitajan mukaan vanhemmat toimivat vastoin ohjeita antamalla lapselle "väärää höyrykylpyä", jotka eivät ole olleet tarpeeksi kuumia.

Vanhemmat kertoivat luottaneensa päättävääseen kuhnehoitajaan, joka kerta toisensa jälkeen vakuutti tietävänsä, miten lasta pitää hoitaa ja miten tämä muutamassa viikossa toipuu ennalleen.

Lapsen vanhemmat olivat tutustuneet kuhnehoitajaan Rovaniemellä, missä tämä oli luennoinnassa.

NIMITYKSIÄ

- **Alternative medicine (1975)**
 - (millä tavalla vaihtoehto?)
- **Complementary medicine (1985)**
 - (lääketiede ja vähän ekstraa)
- **Integrative medicine (1995)**
 - (mikä olisi sen vastakohta?)
- **Functional medicine**
 - (mikä olisi sen vastakohta?)
- **Termin valinta on arvovalinta**

MÄÄRITELMIÄ

- Therapy regarded as unorthodox by the medical profession, e.g. herbalism (OED)
- All forms of health care provision which usually lie outside the official health sector (WHO)
- The term 'alternative' or 'complementary' medicine is used as a catch all definition for anything not taught at a Western medical school (Pietroni)

VÄHÄN HISTORIAA

- 1800-luvun alkuun:
 - Humoraalioppi paljolti vallalla
 - Lääkärit vastasivat vain pienestä osasta sairaanhoitoa
- 1800-luvun alkupuoli: kilpailevia systeemejä
- 1800-luvun lopulta: “tieteellisen lääketieteen” valtakausi
- 1970-luku: “vaihtoehtolääkintä” (CAM)

HOITOJEN KIRJO

- Akupunkturi
- Homeopatia
- Yrttilääkintä
- Kiropraktiikka
- Hieronta
- Isot vitamiini-annokset
- Henkiparannus
- Energiahoito
- Hypnoosi
- Meditaatio
- Reiki
- Jooga
- Taideterapia
- Jne.

Mikä näitä yhdistää?

Kirjon toinen pää

Idaho Christian faith healers – 12 kids have died since 2011, and nobody's doing anything about it

ARTURO GARCIA

17 NOV 2014 AT 19:15 ET

Ja toinen pää

TOMMI TOLMUNEN

dosentti, osastonylilääkäri
Itä-Suomen yliopisto, Kliinisen
lääketieteen laitos
KYS, nuorisopsykiatrian klinikka

ELISA SUONMAA

LL, erikoistuva lääkäri
Niuvanniemen sairaala

ANU RUUSUNEN

FT, laillistettu
ravitsemusterapeutti
KYS, psykiatrian klinikka

SARI VOUTILAINEN

dosentti, ravitsemusepidemiologi
Itä-Suomen yliopisto,
Kansanterveystieteen ja kliinisen
ravitsemustieteen yksikkö

SOILI LEHTO

dosentti
Itä-Suomen yliopisto, Kliinisen
lääketieteen laitos
KYS, psykiatrian klinikka
University of Oxford, Department
of Experimental Psychology

Tehoavatko omega-3-rasvahapot nuorten mielenterveys- ja oppimishäiriöihin?

- Omega-3-rasvahapoilla (n-3) saattaa olla merkitystä psykiatristen ja neuropsykiatristen oireyhtymien etiologiassa ja mahdollisesti myös hoidossa.
- Minkään sairauden osalta ei kuitenkaan voida tehdä luotettavia päätelmiä rasvahappojen tehosta, koska lapsille ja nuorille on tehty vain vähän hoitokokeita, ja tutkimusmenetelmissä on ollut puutteita.
- Muutamat avoimet hoitokokeet viittaavat mahdolliseen hoidolliseen tehoon masennuksen ja kaksisuuntaisen mielialahäiriön tukihoidona.
- ADHD:n suhteen tulokset ovat ristiriitaisia, mutta antavat viitettä siitä, että jotkut rasvahappovalmisteet saattaisivat parantaa tarkkaavuutta.
- Oppimishäiriöiden hoidosta ei ole julkaistu riittävän laadukkaita tutkimuksia. Muutamassa tutkimuksessa on todettu, että raskauden aikana n-3-valmistetta käyttäneiden äitien lapsilla on paremmat kognitiiviset kyvyt kuin muilla lapsilla. Tutkimusten vähäisen määrän takia niistä ei kuitenkaan voi tehdä päätelmiä.

LUONNOLLINEN, PEHMEÄ, HOLISTINEN?

- Luonnollinen vs. epäluonnollinen?
- Pehmeä vs. kova?
- Holistinen vs. reduktionistinen?

Retorisia mahtisanoja

POLITIIKKA

theguardian

Top stories

Life and style

🕒 Wednesday 13 February 2013 18.48 GMT

Prince's charity lobbied government to water down homeopathy criticism

Foundation for Integrated Medicine persuaded officials to neuter advice about homeopathy on the NHS Choices patient website

MIKSI?

- 1.pettymykset virallisen lääketieteen mahdollisuuksiin
- 2.pettymykset virallisen lääketieteen käytäntöön
- 3.tarve selitykseen ja hallintaan (yksi syy - yksi seuraus)
- 4.elämäkatsomukselliset/uskonnolliset valinnat
- 5.kaupallinen tarjonta

Mekanismin ja tehon akselit

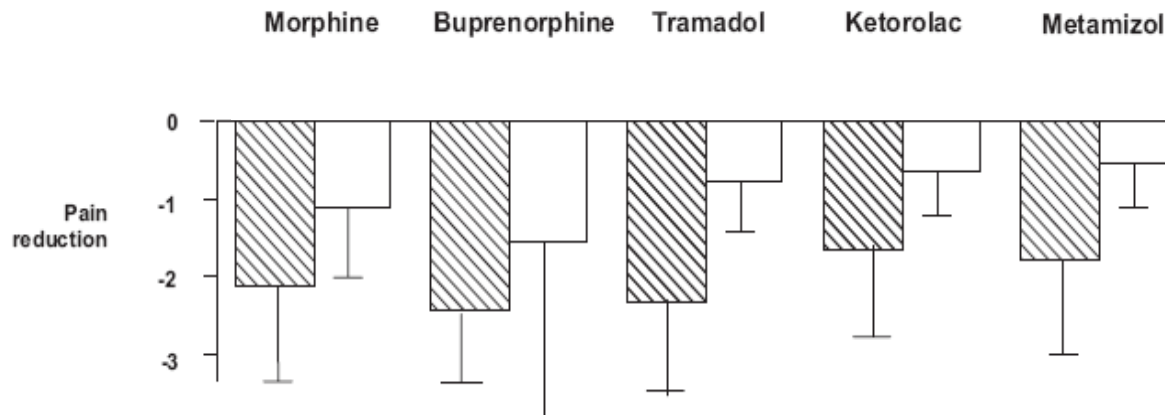

**CLICK HERE
To Buy Placebos**

\$15

PayPal

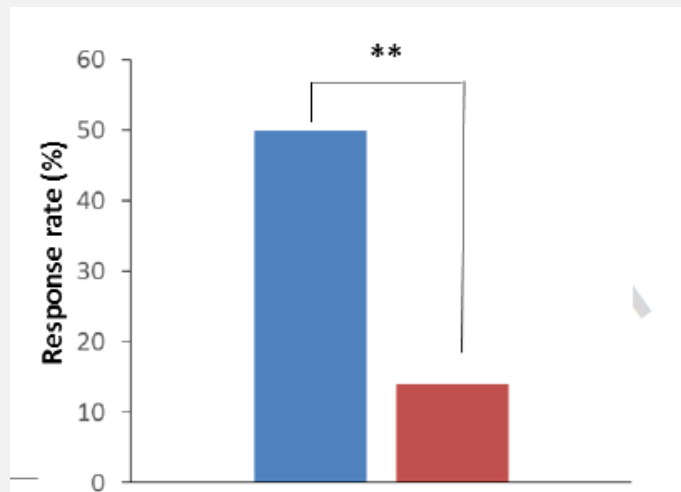
Interventio X

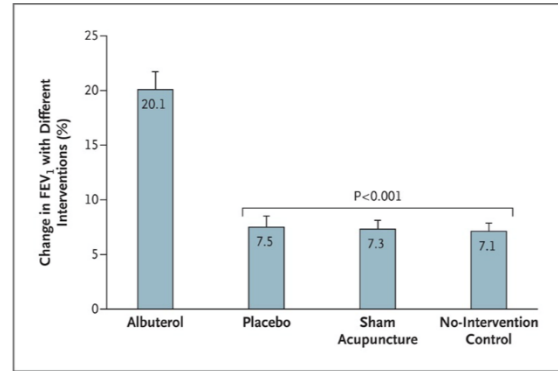
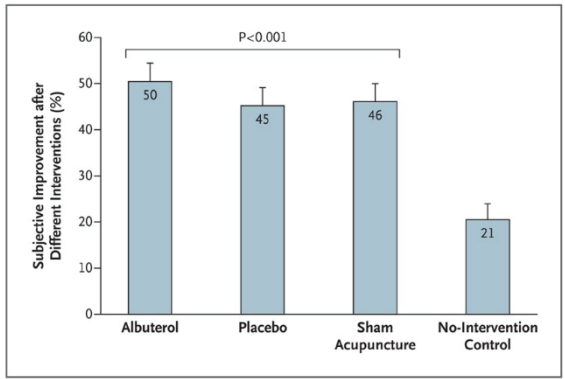

PLASEBO, NOSEBO VAI MIKÄ?

Ahdistushäiriö

- Satunnaistettu
- A= essitalopraami
- B=?
- Faria et al. 2017

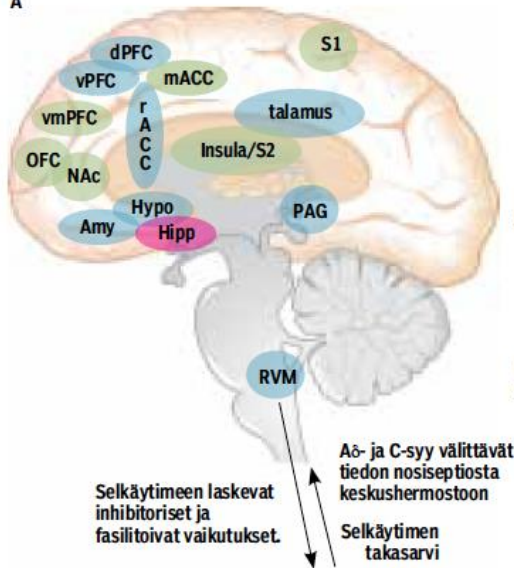
PLASEBOVAIKUTUKSEN RAJAT

Wechsler ym. NEJM 2011

PLASEBOVAIKUTUS: MONTA MERKITYSTÄ

- Muutos tutkimuksen plaseboryhmässä
- Plasebohoidon vaikutus sinänsä (???)
- **Hoitotapahtumaan ja hoitosuhteeseen liittyvä vaikutus**

A

Selkäyttimeen laskevat inhibitoriset ja fasilitoivat vaikutukset.

Aδ- ja C-syy välittävät tiedon nosiseptiosta keskushermostoon

Selkäytimen takasarvi

- Nosebovaikutuksiin liittyvä alue. Nosebolla tarkoitetaan plasebon vasta-kohtaa, negatiivista odotusta (esim. kipu lisääntyy tai lieviy)
- Kipukokemukseen liittyvät tärkeimmät alueet
- Kivun laskevaan inhibitioon liittyvät keskeiset alueet

dPFC: dorsaalinen prefrontaalinen aivokuori
 S1: primaarinen sensorinen aivokuori
 vPFC: ventraalinen prefrontaalinen aivokuori
 vmPFC: ventromediaalinen prefrontaalinen aivokuori
 OFC: orbitofrontaalinen aivokuori

rACC: rostraalinen anteriorinen singulaariaivokuori
 Talamus: talamus
 Insula/S2: insula (aivosaareske)/sekundaarinen sensorinen aivokuori
 Hypo: hypotalamus
 Amy: amygdala (mantelitimake)

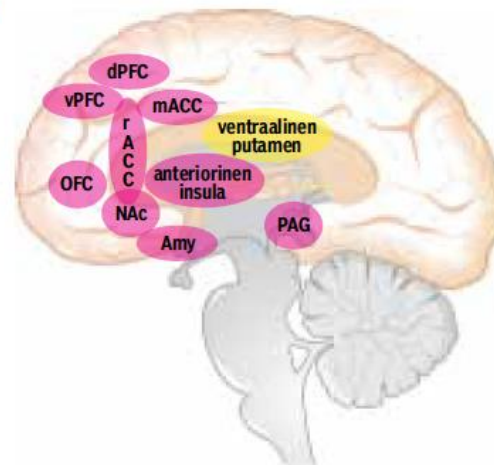
Hipp: hippokampus (aivoturso)
 PAG: aivojen keskiaharmaa
 RVM: rostroventraalinen medulla (ydinjatkeen etupuolinen osa)
 NAc: nucleus accumbens (mielihyväkeskus)
 Venral putamen: ventraalinen putamen (etupuolen aivokuorukka)

B

- KOGNITIO**
odotus, tarkkaavaisuus
- TILANNE**
uskomukset, oppiminen, ehdollistuminen
- HERKISTYMINEN**
perifeerinen ja sentraalinen
- TUNTEET JA MIELIALA**
ahdistus, masennus, onnellisuus
- KEMALLISET TAI RAKENTEELLISET TEKIJÄT:**
neurodegeneraatio, opioidi- ja dopamiinijärjestelmien toimintahäiriö
- GENEETTISET TEKIJÄT**

C

- PLASEBOVAIKUTUKSEN KESKEISET RESEPTORIT**
μ-opioidi, dopamiinireseptorit D2 ja D3, kannabinoidi reseptori CB1.
- NOSEBOVAIKUTUKSEN KESKEISET RESEPTORIT**
kolekystokiini reseptorit CCK-A, CCK-B

- Keskeiset alueet, joissa vapautuu endogeenisiä opioidi-peptidejä plaseboanalgesian yhteydessä
- Keskeiset alueet, joissa vapautuu dopamiinia plaseboanalgesian yhteydessä

NOSEBO

”Lääkäreiltäni minä odotan enää
nimeä taudilleni.
- Sellaista tautia kuin teidän
ei ole olemassakaan,
sanoi ensimmäinen.
- Jos ihmistä joka paikkaan koskee,
sanoi toinen, häntä ei vaivaa mikään. ...”

(Eeva Kilpi 1976)

EI PLASEBOVAIKUTUS VAAN

Hoivavaikutus

Hoitosuhdevaikutus

Kontekstivaikutus

Merkitysvaikutus

Hyvin vähän, jos ollenkaan tekemistä plasebon kanssa

The International Library of Bioethics 81

Pekka Louhiala

Placebo Effects: The Meaning of Care in Medicine

 Springer

Pekka Louhiala

PLASEBON ARVOITUS

DUODECIM

HOIVAVAIKUTUS

- On tärkeää erottaa:
 - 1) hoitotapahtuman, hoitosuhteen ja hoidon kontekstin vaikutus (esim. homeopaatin hoito, ON VAIKUTUSTA)
 - ja
 - 2) spesifin menetelmän vaikutus (esim. homeopaattinen valmiste sinänsä, EI OLE VAIKUTUSTA)

MIETI KAKSI KERTAA

- Liian hyvä lupaus
 - Myydäänkö jotakin?
 - Salaliittoteoria
 - Ei uskottavia viitteitä
 - Term dropping/name dropping
 - Pelkät potilastarinat
-
- [Terve.fi](https://terve.fi/)/Satu Lampila

NÄYTÖN TUOLLE PUOLEN

”Kuulluksi tuleminen on jo hoidollinen toimenpide.”

LOPPUTENTTI:
ETSI NELJÄ
VIRHETTÄ

The image is a screenshot of a mobile news article from the Finnish newspaper Suomen Kuvalehti. The article is titled "Sokeripilleri helpottaa ja teeskennelty polvileikkaus parantaa – Lumevaikutus on lääketieteen mysteeri". The text discusses a placebo effect in knee surgery. The article is dated 8.2.2017 11:02 and is written by Kirsi Heikkinen, with illustrations by Mika Soikkeli. The mobile interface includes a hamburger menu icon, the newspaper name, a back arrow, the word "ETUSIVU", and social media icons for Facebook, Twitter, and a general share icon.

SUOMEN KUVALEHTI

< ETUSIVU

f t ...

Sokeripilleri helpottaa ja teeskennelty polvileikkaus parantaa – Lumevaikutus on lääketieteen mysteeri

Lumelääke on toiminut jopa kokeissa, joissa potilaille on kerrottu avoimesti, että pillerit eivät ole oikeita.

TIEDE 8.2.2017 11:02
TEKSTI KIRSI HEIKKINEN – KUVITUS MIKA SOIKKELI

LOPUKSI

- Ns. vaihtoehtohoitoja olisi parempi tarkastella yksi kerrallaan
- On tärkeää erotella hoitotapahtuman vaikutus ja spesifin menetelmän vaikutus
- ”Plasebovaikutus” on harhaanjohtava nimitys, jos tarkoitetaan hoitosuhteen myönteisiä vaikutuksia
- Hoitosuhteen myönteisistä vaikutuksista on monenlaista näyttöä